

Maria Barbal novel·la la impostura

Carles Montpart Tura

Si hi ha una notícia que aquest estiu ha sacsejat la vida política catalana ha estat la confessió que Jordi Pujol ha fet d'haver tingut amagada una fortuna important en comptes andorrans. De cop, la figura del gran estadista, del polític que només tenia una prioritat, Catalunya, es posa en entredit, i el tema del frau i de l'engany dels personatges públics passa a ser motiu habitual de conversa. Maria Barbal, a la seva última novel·la, En la pell de l'altre, ens planteja una trama narrativa on la impostura és l'element principal.

L'autora de Pedra de tartera

Maria Barbal (Tremp, 1949) es va donar a conèixer com a escriptora amb la novel·la *Pedra de tartera* (premis Joaquim Ruyra 1984 i Joan Creixells 1985), una obra a hores d'ara ja clàssica i que ha esdevingut un autèntic referent de la narrativa catalana contemporània. La novel·la, ambientada al Pallars, conta en primera persona, i amb una intensitat i maduresa expressiva que va sorprendre tothom tractant-se d'una *opera prima*, la vida de Conxa, una dona anònima que se sent "com una pedra amuntegada en una tartera". Malgrat la brevetat del llibre, Maria Barbal va aconseguir impactar crítics i lectors tant per la precisió en l'ús del llenguatge literari —amarat de mots propis del parlar del Pallars— com per la formidable densitat narrativa que contenia. Tot i ser publicada en una col·lecció de novel·la juvenil, tothom va coincidir

que estàvem davant d'una petita obra mestra.

Amb el Pallars nadiu com a paisatge de referència, Barbal va publicar a continuació el recull de narracions *La mort de Teresa* (1986) i les novel·les *Mel i metzines* (1990) i *Càmfora* (premis de la Crítica 1992, Crítica

Maria Barbal

Serra d'Or 1993 i Nacional de Literatura 1993). En aquestes obres, l'escriptora segueix confegint històries d'amors i desamors, de gelosies i d'enveges, protagonitzades per personatges anònims i sovint solitaris les vides dels quals transcorren gairebé sempre en contextos històrics i personals força difícils. Una de les característiques que

marcarà ja des d'aquestes primeres novel·les la narrativa de l'escriptora pallaresa serà el protagonisme destacat que tindran els personatges femenins. En aquest sentit, tot i que no li agrada parlar gaire d'influències, l'escriptora sempre ha reconegut la seva gran admiració per l'obra de Mercè Rodoreda.

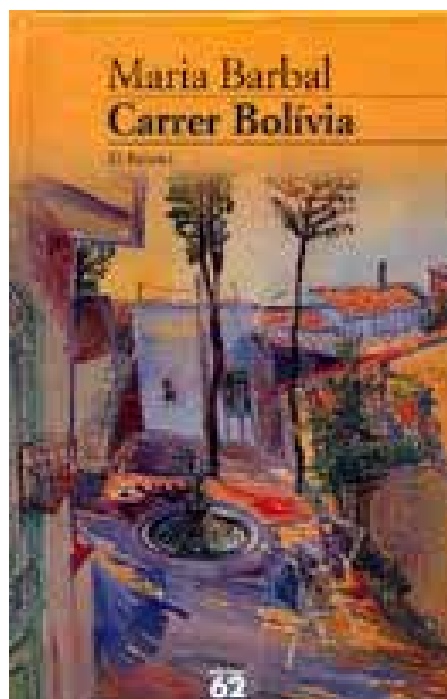
Cap a una temàtica més urbana

Maria Barbal, que tot i haver passat la infantesa i la primera joventut al Pallars ja vivia a Barcelona des de l'any 1964 —on s'havia instal·lat per continuar el batxillerat i, posteriorment, cursar la carrera de Filosofia i Lletres— a partir de finals dels anys 90 va abandonant progressivament l'ambientació rural dels seus llibres i va centrant cada cop més les trames narratives dels seus relats en la gran ciutat. La

Enric Marco

seva obra, que pren un gruix considerable i que —malgrat les inevitables comparacions amb l'èxit esclatant de la seva primera novel·la— gaudeix d'una bona acollida tant per part dels lectors com de la crítica, augmenta amb títols com els reculls de contes *Ulleres de sol* (1994), *Bari* (1998) i *La pressa del temps* (2009), i les novel·les *Escrivia*

cartes al cel (1996), *Carrer Bolívia* (1999), *Bella edat* (2003), *País íntim* (premi Prudenci Bertrana 2005) i *Emma* (2008).

Aquest canvi d'escenari — viscut, doncs, per la pròpia autora i traspassat al terreny de la ficció— ens dona una altra de les característiques de la novel·lística de Maria Barbal: la dificultat d'adaptació dels personatges a un "nou món". En el cas de *Carrer Bolívia*, per exemple, l'escriptora ens parla dels emigrants andalusos que als anys 60 van arribar a Barcelona fugint de la misèria. Com ella mateixa reconeixia en una entrevista concedida arran de la publicació d'aquesta novel·la, i en certa manera justificant un canvi del qual tothom li'n demanava una explicació, Barbal afirmava el següent: "*En la meva escriptura hi ha molt d'espontani i inconscient. Els personatges em porten, són ells els que fan que la història tiri endavant a partir de la investigació que jo faig d'ells*". En aquesta magnífica novel·la, els personatges són la Lina i el Néstor, una jove parella de Linares que

viurà entre dos mons, la seva Andalusia d'origen i el barri obrer del Besòs on anirà a parar. A *Bella edat*, en canvi, una de les novel·les més complexes de Barbal, el protagonista principal és masculí, Fidel Sala, un escriptor que ha fet fama als Estats Units i que torna a la seva ciutat nadiua, i el tema que hi predomina és el de la bellesa, el pas del temps i, sobretot, el patiment que pot arribar a provocar l'absència i el record. A *País íntim* tornarem a trobar una protagonista, la Rita Albera, que es mou entre dos universos, en aquest cas el Pallars i Barcelona, i que encarna una altra de les constants de la novel·lística de Maria Barbal: la necessitat d'entendre els propis orígens, el món que ens ha tocat viure i la reflexió al voltant del creixement personal i de l'arribada a la maduresa vital.

www.electracaldense.com

Pl. Catalunya, 6
08140 Caldes de Montbui
Tels: 938 650 133
938 650 585
900 181 776

La construcció de la mentida

A *En la pell de l'altre* (Columna, 2014), la darrera novel·la publicada aquest setembre per Barbal, l'autora ens planteja el tema de la impostura. A partir de la indagació sobre el cas d'engany protagonitzat per Enric Marco, que va presidir l'Associació Amical Mauthausen fent creure que havia estat deportat a aquest camp de concentració, l'escriptora basteix una història de suplantació, en aquest cas centrada en una fictícia entitat anomenada Memòria i Llibertat consagrada a mantenir viu el record dels exiliats de la Guerra Civil Espanyola.

La protagonista, Ramona Marquès, amb arrels a Reus però instal·lada des dels nou anys al Poblenou, és una noia que passa la infantesa

sense la mare i que pateix un desarrelament que farà que a mesura que vagi creixent senti la necessitat de crear-se una personalitat fictícia. Anirà construint, doncs, una mentida que li absorbirà tot el temps i que farà que arribi a presidir una entitat que no hauria tingut mai dret d'encapçalar. Segons la mateixa autora, *"tots som una mica impostors, tots tenim secrets i coses que no diem"*. Per escriure aquesta novel·la, que va començar l'any 2010, Barbal ha consultat diversos experts per comprendre el perfil psicològic de personalitats com la de Marco i de molts altres, com ara Alícia Esteve, que es va inventar que havia estat en l'atemptat de les Torres Bessones. En general, com la protagonista del llibre, es tracta de persones que de petites han estat mancades d'afecte i que d'adultes esdevenen extremadament vanitoses. La trama de la novel·la, situada a finals del franquisme i a l'inici de la Transició queda justificat, segons Barbal, perquè es tracta d'un context històric "ombrívol" que afavoria la impostura. Aquesta crisi d'identitat també la pateixen altres personatges de la novel·la: Beneta, la tia soltera que va pujar la Ramona; Isolda, la seva filla, i sobretot la seva amiga Mireia Ferrer, filla d'exiliats republicans que vol fugir del món de la lluita clandestina a què estan abocats els seus pares.

Tot i que em sembla que no és una de les millors novel·les de Maria Barbal, ja que, per

exemple —com ha comentat algun crític—, als personatges masculins els falta força profunditat, sí que crec que paga la pena la seva lectura perquè ens permet retrobar un to i una elegància en l'ús del llenguatge —pel meu gust molt millor en les descripcions que en els diàlegs— que ja són una característica definitiva d'una de les nostres grans novel·listes actuals.

